

Yttrande

Datum 2023-06-02

Klassificering 1.5.2

Dnr RAÄ-2023-1083

Avdelning Kulturmiljöavdelningen

Enhet Kulturmiljöintegrering

Ert datum 2023-03-14

Ert dnr 29/2022

Riksantikvarieämbetet yttrande över Boverkets förslag till föreskrifter om skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö samt om hushållning med vatten och avfall

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet har ingenting att erinra mot de föreslagna föreskrifterna, men har förslag på förändring av skrivningar gällande varsamhet, förvanskning och särskilt värdefull byggnad, 12 kap. 4–6 §§. Det bör också framgå hur det kan säkerställas att byggherren och byggnadsnämnden har tillräckliga kunskaper för att hantera kravet på varsamhet och förbudet med förvanskning.

Riksantikvarieämbetet ser i övrigt fördelar med att skrivningar gällande kulturvärden lyfts från allmänt råd till föreskrift och därmed blir bindande.

Synpunkter

Riksantikvarieämbetet ser positivt på att föreskriften i 1 kap. 10 § tydligt anger att det vid ändring av byggnad ska anges om byggnadens kulturvärden påverkas negativt och hur en negativ påverkan kan undvikas.

Det är också värdefullt att föreskrifternas 12 kap. inledande 1–2 §§ anger att avsteg från kraven får göras om det krävs för att uppfylla kraven på varsamhet, följa förbudet mot förvanskning och för att tillvarata byggnadens kulturvärden och att försämring av byggnadens skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö får ske om det krävs för att ta tillvara byggnadens kulturvärden.

Riksantikvarieämbetet anser att kulturvärden kan gagnas av att krav på varsamhet (4 §), förbud mot förvanskning (5 §) samt kriterier för särskilt värdefull byggnad (6§) så tydligt lyfts i föreskrifterna.

När det gäller skrivningarna om vad som avses med byggnadens karaktär kopplat till varsamhet 12 kap. 4 §, anser Riksantikvarieämbetet att den tydlighet som finns i lagtexten skulle kunna lyftas in i denna text så att de egenskaper som omnämns i paragrafen tydligare kan kopplas till dessa värden. Förslagsvis genom att texten ändras enligt nedan:

Riksantikvarieämbetet

Box 1114
621 22 Visby

Tel 08-5191 8000

E-post registrator@raa.se

www.raa.se

Org.nr 202100-1090

Bankgiro 5052-3620

En åtgärd ska anses uppfylla kravet på varsamhet om åtgärden respekterar byggnadens karaktär *och tillvaratar dess tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.*

På motsvarande sätt kan 12 kap. 5 § kompletteras enligt nedan:

För att en åtgärd inte ska anses medföra en förvanskning av en särskilt värdefull byggnad *ur historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt* ska åtgärden 1. Inte förändra byggnadens karaktärsdrag o s v.

Riksantikvarieämbetet vill också framhålla att 5 § sista stycket gällande avvägningar kopplade till undantag från förvanskningförbudet förutsätter antikvarisk kunskap.

När kriterierna för en särskilt värdefull byggnad anges bör det förtydligas att även en yngre byggnad kan vara särskilt värdefull. Förslagsvis genom följande tillägg: Byggnader från tiden före 1920-talets bebyggelseexpansion, som har sin huvudsakliga karaktär bevarad, ska anses vara särskilt värdefulla om inte något talar däremot. *Även yngre byggnader kan dock vara särskilt värdefulla från historisk kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.*

Föreskrifterna syftar bland annat till att tydliggöra byggherrens och byggnadsnämndens roller. Det är byggherrens ansvar att ta reda på byggnadens egenskaper, inklusive dess kulturhistoriska värde. Byggherren ska även avgöra om en mindre avvikelse från föreskrifterna är lämplig vilket ska följas upp av byggnadsnämnden främst vid start- och slutbesked. Detta ställer krav på kunskap om kulturvärden hos såväl byggherren som hos byggnadsnämnden. Riksantikvarieämbetet anser därför att det bör framgå hur kontrollen av kulturvärden följs upp och att det tydligt bör framgå att byggnadsnämnden kan ställa krav på certifierad sakkunnig avseende kulturvärden.

Riksantikvarieämbetet instämmer i konsekvensanalysens slutsats att det är positivt för kulturmiljön att föreskriften anger att en åtgärds påverkan på kulturvärden ska klarläggas. Kunskap om kulturmiljöer hos såväl byggherrar som byggnadsnämnd är dock avgörande för att säkerställa att kulturvärden hanteras enligt lagens intentioner. Det gäller såväl avvägningar som när det gäller att hantera varsamhet, förbud mot förvanskning, identifiera bebyggelse med kulturvärden samt att ställa krav på handlingar och kontrollplaner.

Riksantikvarieämbetet delar emellertid inte konsekvensanalysen, avsnitt 7.8, på den punkten att ändrade krav på dagsljus, rumshöjd samt att det allmänna rådet om att utblick upphävs inte i väsentlig grad påverkar arkitektur och gestaltad livsmiljö. Myndigheten bedömer att mörka rum och låg takhöjd i högsta grad påverkar upplevelsen av arkitektur och förslaget om ändrade krav är därför inte förenligt med målen för politikområdet gestaltad livsmiljö. Av skäl relaterade till behovet av klimatomställning, och ett fortsatt nyttjande av byggnader, kan det dock i särskilda fall föreligga grund för att acceptera ändrade krav på dagsljus och rumshöjd.

Detta beslut har fattats av avdelningschefen Marja-Leena Pilvesmaa efter föredragning av utredaren Cathrine Mellander Backman. Även t.f. enhetschefen Christian Runeby har deltagit i den slutliga handläggningen.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.